

Biñ Tasam Êmuñña

Sêpuc Bibolo tonec ñalêñ teñ kêtôm, tañ sêpuc aêacnêñ Biñlênsêm Wakuc nañ atom. Aêac tec tasam ñapuc ñagec tonec gebe epeñ nêñ kauc lasê e tajala katô kwananğenmañ.

Sêjam Biñlênsêm Lanğwa ñabuku samob ôkwi tomalagen ma sêpuc gêc Bibolo tonec atom. Ñam amboac tonec gebe Lau Israel lanğwa nêñ biñsu to nêñ om ma nêñ da to ñasakiñ ñagôliñ gwalêkiñ kepeñ aêac lau galocña amboac lau Juda tau né atom. Anôtô kêkêñ biñ tonañ ñai gêdêñ lau têtônêñagen gebe sejop. Biñ amboac tonañ tec lau-sêjaliñ-biñwaga sêwi siñ gêcña. Dedec gêcña ñapucmêgen atom. Sêpuc biñ dambê kêtü ñapelen gêjô baliñ, têtêgêli gêcña nê su. Lau teñ embe taêñ ênam sebe sêsam to sêjala biñ, têtêgeli gêcña nê, nañ sêkac Bibolo English me Tok Pisin me awenña teñ ma sêsam.

Bibolo ñamêtê ñajamanô teñ gebe sêwa buku samob ñam sa dambêgen ma sêpuc gêmuj buku tau gêdêñ-gêdêñgen. Go ñadênañ teñ gêc gêwiñ Biñlênsêm Wakucña, tañ têtênañ biñ ñatênagen gêc awê solop.

Ñalôtêna kêkô miñ to biñ ñagêdô samob ñaô. Buku ñagêdô ñaê ma ñamôkêlatu to ñamadiñ ñanamba embe ênêc ñalôtêna teñ ñalabu, nañ êkêñ puc aêac gebe sêpuc biñ tau gêc buku tonañ ñai gêwiñ.

Sêpuc môkêlatu ñanamba ec kapôênğen kêkô gêdêñ gasêña, tañ sêjac m biñ tau nañ. Ñamadiñ

ņanamba gęc ņataliņa amboac gęmunņa kętiām atom. Sęwi siņ ma sępuc ņanamba ec sauņ gęjō ņatalō madiņņa / su. ņanambageņ tec geņ ņamadiņ samob gęņgic-gęņgic. Embe talic namba luagęc ёkō ņamadiņ ņagędō ņasawa, naņ epeņ nęņ kauc lasę gebe biņ samuc tageņ, tec sęjac gęņgic atom, sępuc ņamadiņ luagęc me tълęc kępi tageņ.

Biņ ņagędō, taņ aposolo to lau teto e kękwa tau gęc nęņ buku gędęņ-gędęņgeņ naņ, tasam gebe paralel gebe biņ tau ņam me kękwa tau. Aņga aęcacnęņ Biņlęnsęm Wakuc ņamataņa samob sępuc paralel tau ņabuku ņaę dambę ma mōkęlatu to ņamadiņ ņanamba gęc ņatali kękanōņ biņ tau solop. ņamętę ņajam tonaņ sęwi siņ aņga Bibolo tonec ma sęsa lęņ teņ. Sępuc paralel gęc saite tau ņatali ņalabuņageņ. ņapuc teņ gęwiņ atom. Aęc tauņ taęņ ёnam ma tasala namba, tę sępuc gęc ņalabuņa nę. Sępuc paralel ņamōkęlatu ņanamba ec kapōęņ, tec kękō awę ņajam.

ņatalō teņ amboac utitalata embe sępuc ёnęc ёkwa biņ ņalō teņ, naņ ёkęņ puc aęc gebe sęwa ņalō tonaņ ņam sa sępuc gęc saite tonaņ ņalabu me tatap ņalō tonaņ sa aņga buku ņatęku gęc ņaę to ņalō ņam.

ņamadiņ ņagędō kęsęp gandonj (...) ņalęlōm. ņam amboac tonec gebe Lau-tetowaga laņgwa ņagędō samob teto ņamadiņ togandonj tonaņ gęc nęņ papi gęwiņ atom, lau ņagędōgeņ teto gęc nęņ buku gęwiņ. Aęc embe tasam Mętę, taņ tasam biņ me ņalō, tę gandonj kękapiņ tōņ nę ёwiņmaņ, gebe gęwa biņ tau ņam sa gęwiņ.

Embe atap ņatalō amboac tonec sa "...", go ajala gebe galoc kęsōm-biņwaga nę awa tau tonec, sęjac

minj ênê minj ñaômagenj atom.

Anja buku tonec ñatêku oc atap binj ñagêdô sa. Tenj Ñaê to Ñalô Ñam, tanj gêwa binj to ñalô ñagêdô ñam sa. Môkêlatu to ñamadinj Ñam, tanj tédênanj gebe tatap lau to gêñ ñagêdô-gêdô nêñ binj to ñam sa anja ñamala, tê takac Bibolo tonec ñalêlôm ondoc-ondoc. Miñanô Ñatêm tédênanj ñatênagenj. Tonanj gêwa aêacnêñ kauc sa gebe gêñ to minj ñajala samob, tanj kêsa-kêsa kêpi kinj to propete nêñ binj ñagêdô-gêdô nanj, kêdaguc tau amboac ondoc.

Nom ñakatu Binjlênsêm Lanjwa to Wakucña oc tatap sa amboac tonanjenj.

Aêac tandônj taunj e tajala Buku dabunj tonec êtu tôñ ma takac nêñ Binjlênsêm Lanjwa to Wakucña todanjenj ma totêntac wapigenj êtôm bêcgenjmanj. Apômtau Jesu gêlêñ binj aêac gebe “Mêtê tanj teto gêc nanj, amac apuc atu dôbgenj amoa abe anjônj matem jali tenjenj ñam jakêsêp binj tonanj, ma binj tonanj ñai gêwa aê ñam sagoc” (Joan 5:39). Lau tolau ñagêdô sêjam kolenj ñanô gebe Bibolo aêac taunj awenja êsêp aêac lemenj. Tec tanam danjenj Anôtô gebe “Aômnêm binj kêtú ockainj ñadawenj, ma ja tenj kêpô ñoc intêna” (Pes 119:105). Lanem to lambinjenj êndênj Apômtau Jesu Kilisi endenjenj tôñgenj. Binjanô.

Ñalôandanj

BUKU 70 KÊTU BUKU SAMUC TAGEN

ÑAÊ BIBOLO ÑAM

Ñaê Bibolo kêsêp Grik aweng. Êsêac sêsam buku tagenjenj gebe biblos ma biblia buku ñagêdô me taêsam. Sejonjenj buku 66 sa ma sêsi kêpi tagenjenj gêc Bibolo ñalêlôm, tec sê ñaê biblia kêpi. Go lau Rom to

lau namuŋa toê-toê sêsap ñaê tonan ton tec gelom-gelom lau kêtôm nom ñagamêngeŋ gêja. Englis sêsam ña taun aweng gebe Bible (Baibel) ma Jabêm aweng Bibolo. Ñaê tau tonan kepen buku tagen, taŋ sêjac buku taêsam sa gêc ñalêlôm nan.

PAPIA NAMATAANÔ SAMOB GÊJANA

BIN NALÔ TAU (TEXT)

Lau andanŋenŋa teto Bibolo ñabuku ñagêdô samob ña Hebolai aweng ma luagêcgeŋ ña Aramai aweng. Go teto Binlênsêm Wakuc ña Grik awenggeŋ. Papia tobôc ñaôlic (parchment), nan tetowaga ñamataŋa taun lemeŋ teto bin kêsêp nan, ñateŋ mêngegom aêac atom, sêjaŋa samob. Ñam gebe papia lanŋwa kêtû manê, tec lau têm tenŋa, taŋ jasêsi tetowaga ñamataŋa nêŋ têmŋa nan, teto bin tau gelom papia wakuc. Papia taŋ teto Mêtê tau ñakôninŋa kêtiam-kêtiam nanŋen ñagêdô tec gêc ñapan. Binlênsêm Wakuc ñapapia lanŋwa tonan tomalagen tec sêc. Papia teto ña lemengenŋa tonan têtap ñagêdô sa anŋa monasteri, ñagêdô anŋa gamên sawa ñaganac ñalêlôm, ma ñagêdô anŋa pocgêsun. Pocgêsun ten, taŋ ñawae kêtôm gamên samob gêja nan, gêdên 1947 ñapalê Arabiaŋa ten gejob nonin gêmoa Qumran (Kumran) ñalôc kêsi Gwêc Matêŋa. En gesom nonin gêbôm ten e jagêo lasê pocgêsun ten, taŋ tetoc ku ñagêdô kêkô nan. Papia tolun lanŋwaanô taêsam gêc ku tau ñalêlôm. Lau teto Binlênsêm Lanŋwa ñabuku ñagêdô kêsêp papia ñalun tonan gêja, go sêpoanec kêsêp ku gêja ma sêbaob auc, gocgo sêsin ôkwi tokugen kêkô pocgêsun tonan. Kêkô ñajala amboac 2,000 me, go

têtap sa. Sêkêñ jalau kwalam langwa sê dôñ biñ Hebolai awenña kêpi biñ, tec sêpuc gêc aêacnêñ Binlênsêm Langwa nec, tec sêlic gebe lulu kêkwa tau ñajamgeñ. Ñabukugeñ tec têtap ñagêdô sa todim-todim, mago Bibolo samuc, me Binlênsêm samuc tec têtap sa tosawa-tosawa. Papia ñapopocgeñ to ñagêngic, ñagêdô ec kapôên, ñagêdô saunânô amboac lemeñ ñaja taêsam gelom aêac. Mago dedec gêñ lênu-lênu tonañ ñateñ gêcña atomanô, sejoñ samob sa tomalageñ, gebe gêjam kwalam langwa, tê kôm tau gêjac êsêac ñawae nê, sa gêdêñ sêwaka Bibolo ñabiñ ñalô tau sa e sêlic jakêtôm, tê ñatetowaga ñamataña teto nê. Lau tau sêjam kôm tonañ sêsing sugen tec sêmoa. Mêtê tê teto gêdêñ andangeñ su nê, galoc gêc aêacña amboac tomalageñ kêtiam. Têtap papia teto ña lemeñgeñña langwaanô tonañ 1,000 to 1,000 sa, tec sêwaka Mêtê ñalo tau sa kêtû tôngac. Lau sêjam Bibolo ôkwi ña lau têm galocña awen nec sêsap papia langwa ñabiñ ñalô tau tonañ tôngeñ.

BIBOLO GÊJAC LAU TAÊSAM LEMEN ÑAWAE

BIÑ TAU GELOM-GELOM

Ñamalac têtap sêpuc papia ña masine ñamêtê sa sebeñ atom. Mêngêdêñ jala

1 to 1500 lau teto papia kêtû taêsam ñamêtê tageñ gebe teto ña lemeñgeñ. Teto biñ samob ñakôninña jagelom papia wakuc kêtiam-kêtiam, tec kêtû taêsam. Ñamêtê teñ gêc atom, tonangeñ, tec kêtû kôm kapôênânô gêdêñ lau-tetowaga. Ma gêñ, tê teto biñ tau kêsêp nê, keso-keso tau. Lau gamêñ oc kêpiña sepeñ nêñ biñ ñalô kêsêp poc, me sêkôc ka dambê-dambê kêtû kêlêpê jateto ñatalô kêsêp

nomku palê-palê. Lau gamêñ ñagêdô sêmasañ nêñ kêlêpê tokainj-tokainj ma teto biñ kêpi bôc ñaôlicgenj me sêmasañ sinj ñasêbê kêtû nêñ papia, nanj teto nêñ biñ kêsêp.

Lau gêmunña tônê teto biñ ñamêtê amboac tec. Teto biñ tomôkê-tomôkê kêsî taugenj kêpi papia ñalaunj ec kapôênj tenj e gêlôc. Daê dôñ êpi sêpuc aêacnêñ nuspaper ñamêtê, gebe tajala katôgenj. Go selom ñalaunj wakuc tenj teto e gêlôc. Sêgôm kêtôm tônêgenj. Teto-teto e sêjac dabinj, go sêsi ñalaunj tau samob gêdênj ñataligenj, sêjac têku-sêjac têku e kêtôm papia samuc tagenj baliñ amboac meta tenj me luagêc. Papia baliñ tonanj tec sêluñ sa amboac lac tenj ma sêpoanec kêsêp gasuc me ku tenj gêja gebe ênêc lanğwa-lanğwa. Embe taênj ênam sebe sêsam, nanj têtainj luñ tau sa mênjsêjac lêtênj ma sêsam biñ tau gêc êsêac lanğônêm ñajamgenj. Bibolo ñabuku samob nec gêmungenj toluñ amboac tonanj.

Lau lanğwa gamêñ ñagêdôña teto nêñ biñ gelom papia kêtôm aêacnêñ buku galocña ñamêtê. Sêsam buku tau gebe Kodeks, ñam gebe papia me buku lanğwa teto ña lemengenña. Sêkênj ñalaunj gêsac tau ñaô ma sêsi kêpi tagenj amboac buku galocña. Mêtê kêlainj tau, tec buku kainj tonanjenj kêlainj tau gêwiñ-gêwiñ. Judanêñ lau mêtê tokauc, nanj kêtôm têm lanğwa samobgenj (B.C. kêtôm Before Christ ñam gebe gêdênj tanj Apômtau Jesu têna kêkôc enj gêmênj nom atomgenj nanj) teto-teto Binlênsêm Lanğwa kêsêp papia toluñ mênjgelom aêac nanj, ma moniki to lau, tanj têtôm têm ñasawa ñamuña tenj (Middle Ages, jala

500-1500) teto Bibolo samuc ñakôninña kêtiam-

kêtiam nan, sêlic nêj kolen tonan kêtôm nêj sakin gêdên Anôtô tau, tec teto bin samob napepsawa to jagêdêngej.

BIBOLO NABUKU TO BUKU SAMUC TAU NABIY

BIBOLO NAMATA TÊLÊAC

Sêwa Bibolo nabuku gêja mata têtêac kêtôm bin kain têtêac, tan kêjalij tau sa gêc awê anga Binlênsêm agêc nalêlôm nan (1) Min, (2) Têdôn to sêlên binja, ma (3) Seoc bin lasêja.

Lau Hebolai langwa sêjac Binlênsêm Langwa gêngic ma têtênan nabuku kêtôm bin mata têtêac tonan su. Sêkên Binju (Tora), tan tasam gebe Mosenê Buku Lemenjen me Pentatoik (Buku tolun 5) nan, gêc namata. Êsêac sêsam Josua e jagêdên Kinên Buku sebe Propete Namataja nêj. Sêjac propete nagêdô nêj min gêjam buku tonan naj auc, tec sêsam amboac tonan ma sêkên kêsi Mosenê. Go Propete Namuja Jesaia e Maleaki nêj buku kêtoguc naton tonan. Jeremianê Taji to Danielnê buku ac sêsam sêwin tonan atom. Ma buku nagêdô samob kêtun tonan tauna, nan sêkên gêc namuja. Ac têtênan amboac tan kêtôm lau Juda tan tetoc buku tau gêdên-gêdêngej sa nan.

Dr. M. Luther gêsun buku kain ten naton gêc Binlênsêm Langwa to Wakuc nasawa kêtun tonan tauna. En kêsam buku tonan gebe Apokripi. Nae tonan Grik awen, tanam ôkwi gebe Nam kêsij tau. En gêwa buku tau sa gebe “Buku nan tatoc sa êtôm Bibolo nabuku tau nan atom, mago embe tasam, oc êmoasin aêac najam êwin”.

Apokripi tonan gêc Bibolo Hebolai awenja atom. Mago sêkênj gêc Bibolo Grik to Rom awenja. Êsêac sêgaluŋ buku tonan kêsêp buku ŋagêdô ŋalêlôm. Apokripi masi anja Hebolainêj Bibolo, tec Luther gêjac sa kêtû tonj teŋ tauja. Bibolo Englis to awenj ŋagêdô sêpuc gêc Binlênsêm agêc ŋasawa ma ŋagêdô masi.

BIBOLO ŊASÊBU SAUŊ TO SAUŊANÔ ŊABIN

Sêwa Bibolo kêkôc kêtôm ŋamata kapôênjagenj atom, sêjac gêŋgic-gêŋgic kêtôm ŋasêbu sauŋ to sauŋanô nec gêwiŋ. Aêac tasam ŋasêbu tonan gebe Môkêlatu to Madiŋ. Tetowaga laŋgwa taunj sêjac gêŋgic amboac galoc talic gêc nec kwananjenj atom. Lau gêmunja teto binj ŋamêtê teŋ. Ac teto binj ŋalô to ŋatalô kêsî-kêsî taugenj gêja, e ŋalô me ŋaê teŋ kêkô awê amboac galoc nec atomanô. Englisnêj bisop teŋ gêjac binj to miŋ samuc-samuc sa kêtû môkêlatu teŋ tauja (1350) su. Go ŋac Fransja teŋ gêjac m ŋamadiŋ kêtû ŋamata gêdêj 1551. Eŋ gêgôm kêpi Binlênsêm Wakuc teŋ, nan eŋ kêpuc Grik to Rom awenj e kêkanônj tau nan. Gêjac binj gêŋgic-gêŋgic kêtôm ŋamadiŋjenj ma keto ŋanamba gêja. Lau sêlic ŋajam, tec malô acgom, go samob sêpuc nêj Bibolo tomôkêlatu ma tonjamadiŋ kêtôm tônêjenj.

Ŋalôtêna kapôênj to sauŋ, taŋ kêkô binj ŋagêdô ŋaô ma genj gêŋgic nan, lau laŋgwa teto kwananjenj atom, lau galocŋa sêkênj gebe sênam lau-sêsamwaga sa.

ANÔTÔ GÊWIŊ NÊ LAU ŊAMIŊ

BINLÊNSÊM LANGWAWA ŊAM

Teto Binjlênsêm Langwa ñabuku ñamataña sa seben atom. Lau sêjac ñaminj samob tulu jagelom nêj wakuc sêsôm gêc awenjenj ñasawa baliñ e nêngenj sêmoa acgom. Teto papia (toluñ) ñamataña gêdêj kiñ Dawidi agêc Salomo nêj têngenj. Mago aêac embe taênj ênam dabe tandênanj Binjlênsêm Langwa ñabuku êtôm têm, tê teto-teto buku tau nê, oc dangôm ñawapac.

Lau Juda nêj lau mêtê tokauc to nêj biñsutau sejonj papia dabuñ sa-sa sêjac m gêdêj jala 300 to 400 B.C. ñasawa, go sêkênj kêpi tagenj amboac sêgôm Mosenê Buku Lementêj nañ. Sêjac Binjlênsêm Langwa tau ñabuku sa nec gêbacnê gêdêj jala 200 A.D. (Anno Domini tonanj kêtôm têm, tañ Apômtau Jesu gêmênj nom su nañ, me Apômtaunê jala). Aêac tec talic gebe sêkôc kôm tau sa e sêjac dabiñ nec, ñajala amboac 1,000 gêjaña acgom, go sêjac dabiñ.

Lau tau ñagêdô nêj ñalêlôm gêja lu kêtú ñabuku ñagêdôña, tec biñsutau ñagêdô sêkac taunj sa gêdêj jala 100 A.D. gebe sêsêm biñ tau êtu katô gebe Buku ondóc mênjêsêp Bibolo Hebolai awenjaña ñalêlôm êwiñ ma ondóc êsêp êwiñ atom. Samob sêlôc kêtú tônj gebe Apokripi êsêp Bibolo ñalêlôm atom. Go sêsôm biñ ñalô tau ñabiñ e tomalagenj gêwiñ. Biñ tañ êsêac sêsôm kêtú tônj nañ, Gôlôac Dabuñ kêsô ñalabu. Amboac tonanj ñalô Hebolai awenjaña, tañ êsêac sêwaka sa gêc nañ, kêtú Binjlênsêm Langwa ñanombanj e mênjgêdêj oc tonec. Lau teñ embe sênam Binjlênsêm ôkwi, oc têngênanj biñ tau tonanjenj.

BINJLÊNSÊM LANGWA ÑABUKU TAU

Naê Binlênsêm ñam kêsêp lau Rom awen (Testament). Englis sêsam sebe Testament amboac tañ. Naê tau ñam gebe poac. Naê Binlênsêm Langwa kepen aêacnêñ kauc lasê gebe Binlênsêm Wakuc teñ gêc amboac tonañ. Poac langwa ñam kêsêp poac, tañ Anôtô kêmoinñ gêdên lau Israel anga lôc Sinai nañ. Poac tonañ kêtú anô kêpi lau tau gêdên tañ sêlôc kêtú tônñ gebe tañen wamu êndên Anôtônê Bin, tec sêkên bôc kêtú da gêdên en kêtú ñakamaclauñ (Binñsu ñapoac, Eks 24:7,8). Poac wakuc ñam kêsêp Anôtô gêjac mata nê moasinñ gêjac ñamalac tapaôngeñ ñawae. Sêñgôn maten jali ñam kêsêp Jesu kêkên tau kêtú da gêdên Tama gêjô samob su. Lau tañ sêkên gêwiñ en nañ, Anôtô gêlic êsêac têtú lau gêdên. (Moasinñ ñapoac.)

Naê Buku Miñña nê kêkwa buku samob, tañ sêjac Anôtô kêkalem Israel langwa nêñ abenñ to gêwê ma kêwaka êsêac sa ñaminñ gêjam auc nañ. Ac sê Mosenê ñaê kêpi buku ñamataña 5 nê, ñam kêsêp ñac tau nê kolenñ gêwê lau taunña ñaminñ gêjam sêga anga buku tau tônê. Sêjac m buku tau kêpi Anôtô kêkên undambê to nom ma ñamalac ñaminñ. Ac sêjac Israelnêñ binñ gêmunña ñaminñ balingenñ ma teto Anôtô gêjam êsêac kêsi ma gêwê êsêac sêwi Aiguptu sinñ ñaminñ e tomalagenñ. Miñ tonañ ñai kêgi poac, tañ Anôtô to nê lau sêmoatinñ gêdên taunñ nañ, to Binñsu Lemenñlu, tañ tonam kêlêlêc su nañ. Lau têtôm nom ñagamêngeñ sêñô Binñsu 10 tonañ ñawaegac. Go sêjac mata Mosenê Buku Lemenñenñ teto Mose jakêkô lôc Nebo gêlic gamênñ, nañ Anôtô gêjac mata gêdên nê lau nasêmoa êtu têlê nañ, mago gêjac jao Mose tec jagêô lasê gamênñ tau gêwiñ atom.

Josua to Gôliŋwaga teto lau Israel nêŋ miŋ gêdêŋ taŋ lau tau sêbiŋ taŋ tônia têtû lau-m kapôêŋ su atom naŋ. Israelnêŋ siŋsêlêc to nêŋ laumata ma gôliŋwaga towae sêjam gôliŋ êsêac gêdêŋ ŋasawa tônia, tec ŋamiŋ gêjam buku tonan ŋai auc. Sêwaka Israelnêŋ gôliŋ kiŋŋa sa ŋamiŋ e Dawidi agêc Salomo sêboa gamêŋ tau sa kêtû kapôêŋ ma Israel kêpô lêtêŋ gêdêŋ ŋac, taŋ gêjô Salomo su naŋ, gêwa gamêŋ tau kêkôc gêja luagêc kêtû Juda to Israel nêŋ gamêŋ. Sêjac miŋ biŋ tonan ŋai e jagêdêŋ lau Asirianŋa sêku Israel tulu ma lau Babilonŋa sêku Juda tulu naŋ. Lau-tetowaga sêpuc gêŋwapac tonan ŋai kêtap lau tau sa naŋ kêsêp êsêac taŋŋêpêc gêdêŋ Anôtônê Biŋsuŋa. Esra agêc Nehemia teto lau Juda aŋga gamêŋ kapoacwalôŋa sêmu sêmêŋ mênŋsêkwê lôm dabuŋ sa aŋga Jerusalem ma sêjac m to sêboa Judanêŋ gamêŋ teŋ taŋŋa sa kêtiam ŋamiŋ.

Buku Têdônia Biŋŋa to Sêga Wêŋa nê kêkwa tau atom, gebe biŋ, taŋ teto gêc buku tonan ŋai ŋalêlôm naŋ, kêtôm tau amboac onan teto gêc buku miŋŋa to seoc lasêŋa naŋ atom. Aŋga buku Job sêpuc Anôtônê biŋgêdêŋ ŋam. Anôtô eŋ ŋac gêdêŋ, ma amboac ondoc lau mansan ŋajam taêsam sêoc ŋandan to gêmac ma gêŋwapac kêkôniaŋ êsêac tôniaŋ. Biŋ tonan kêlênsônia lau kêtôm têm to nom ŋagamêŋŋeŋ ŋapan. Pesalem nec buku wêŋa teŋ. Mec 150 tonan ŋagêdô baliŋ ma ŋagêdô dambê. Lau mansan gêdêŋ-gêdêŋŋeŋ teten sêmoa nêŋ taŋŋa me gôlôac sêjam kêtû nêŋ wê gêdêŋ sêlic nêŋ omŋa. Go Biŋgôliŋ to ŋacmêtê Tau nê sejon biŋ ŋalô to lêŋ ŋagôliŋ ŋajam-ŋajam sa, taŋ sê kiŋ tokauc Salomo nê ŋaê kêpi. Wêmôkê naŋ ŋapalêo

to ñac têtac gêwiñ tauñña nêñ wê. Sêlic wê tau kêtôm Anôtô têtac gêwiñ ñamalacña ñadôndôn, tec sêkên kêtû Bibolo ñabuku teñ gêwiñ.

Aêac tatap Propetenêñ Buku 16 sa gêc aêacnêñ Bi-bolo. Sêwa buku tau kêkôc ma sêsam gebe propete kapôên to sauñ nêñ. Propete Kapôên nêñ tonec gebe Jesaia agêc Jeremia ma Esekiel agêc Daniel nêñ buku, ma Propete Sauñ nêñ tonec gebe Hosea e jagêdên Maleaki. Sêsam buku tonañ sebe Propete 12 nêñ Buku gêwiñ. Buku ñadani tec sêsam sebe kapôên, ma wapi sêsam sebe sauñ. Propete tonañ ñai sêjam dôñ nêñ lau, tê sêmoa êsêac ñalêlôm gêdên tauñ nêñ têm nê, nêñ lêñ kêpi Anôtônê Biñsu. Go êsêacnêñ kôm teñ tonec gêwiñ gebe seoc biñ lasê kêtôm Anôtô gêôc êsêac awen sa ma gêgôm katun kain teñ kêsa e sêlic gêñ ñakatu to dôñ nan, tec sêsôm to teto. Propetenêñ biñ gelom aêac nec ñalên tonec gebe ac tauñ me nêñ kêpuctônwaga teto ñalô, tê kêsa-kêsa êsêac awen suñ nê sa. Propete sêsôm lau ñaôma to laumata nêñ geo lasê gêdên êsêac solopgen ma sêjô êsêac gebe Anôtô ocgo êmêtôc to ênac êsêac ñagêjô. Mago sêsôm biñ tonanğen atom, ac sêsôm Anôtô taê labu to taê walô nê launja ñajaen lasê gêdên êsêac gêc awê amboac tonanğen gebe gêjac mata nê moasiñ gêdên samob, tañ sêsap ênê poac, tañ kêmoatiñ gêdên Israel tôn ma gebe lau tau sênaña atom nan. Sêsôm ñajaen tonec lasê gêdên samob sênô gebe Anôtô oc ênam Israel to lau nomña peben kêsi êngôm ñanô êsa amboac tonec gebe En êkên Dawid wakuc teñ mênêtu moasiñ ñakiñ. Têm ñamuña teñ acgom, go Gôlôac Dabun sêwa propetenêñ biñ ñalô tonañ ñam sa gebe kepen

Jesu Kilisi tau, gebe Mesia Dawidinê Latu enj.

*JESU KILISI KÊTU LAU PEBENJ SÊKÊŅ MATEN
ENJ NANANÔ*

BINLÊNSÊM WAKUC NJAM

Aposolo Paulu nê papia kêtû BinlênsêM Wakuc űabuku, taŅ enj keto gêmunj buku űagêdô samob su. Binj taŅ Apômtau kêsôm to gêŅ, taŅ enj gêgôm-gêgôm naŅ, lau sêjac űaminj gêc awenjenj gelom kêtôm malacgenj gêja. Sêsôm sêmoa űasawa baliŅ e űêŅgenj acgom, go lau űagêdô nêŅ űalêlôm kêkac êsêac ma teto miŅ tonanŅ űai sa. Kêtu tonanŅa tec teto Jesunê űawae űajam kêsêp papia gêja.

Teto BinlênsêM Wakuc űabuku űagêdô samob gêdêŅ jala 50 to 100 űasawa. GêdêŅ têm tônê lau űagêdô teto buku gwalêkiŅ, naŅ sêkêŅ űalôtêna gêwa buku tau sa gebe űawae űajam me aposolonêŅ miŅ ma sêsakiŅ gêdêŅ gôlôac gêwiŅ, mago teto Jesu Kilisi nê űawae űajam to binj, taŅ aposolo têdôŅ naŅ, keso miŅ űanô tau, gebe sêgaluŅ kauc jaba kêsêp űalêlôm gêjam auc. Amboac taŅ tec kêtû kôm gêdêŅ Gôlôac DabuŅ gebe sêpuc papia tonanŅ űai űam e sêmasuc buku dansaŅ ma sêjaliŅ Mêtê űawa űabuku taugenj sa ma sêkêŅ kêsêp BinlênsêM Wakuc. Kôm tonanŅ gêbacnê gêdêŅ jala 400. Laumata sêkac taunŅ sa ma sêsôm buku, taŅ êsêp BinlênsêM Wakuc naŅ, űabiŅ kêtû tôŅ. Sêsôm binj tau kêtû tôŅ tec gêc űapaŅ.

BINLÊNSÊM WAKUC NJABUKU

Jesu Kilisi gêjam lau gêdêŅ-gêdêŅgenj to űamalac gamêŅ-gamêŅ tapaôŅgenj kêsi, tec sêwaka binj tau sa gêc awêgenj aŅga BinlênsêM Wakuc űabuku 27 űalêlôm.

Nawae Najam aclê to Gêñ Tañ Aposolo Sêgôm Nan kêtú Biñlênsêm Wakuc ñabuku miñña. Nawae Najam ñamataña têlêac, tañ sê Matai agêc Marka ma Luka nêñ ñaê kêpi nan, ñam kêsêp papia lau andanğen teto ña lemeñña ñatonğ tagenğ. Embe tasam Nawae Najam tonanğ ma tapuc ñam ñapepğenğ, oc tajala biñ, nanğ tetowaga sebe sêwaka sa ênêc awê êndênğ nêñ lau-sêsamwaga. Go Nawae ñajam kêtú aclêña gêjac têku biñ, tañ teto gêc ñamataña têlêac nanğ. Joanğ kêwaka biñ tonec sa gebe Biñ tajala Anôtô ñamña ma gêñ, tañ taênğ kêka anğa ênêña nanğ, samob ñanô kêsa kêpi Jesu Kilisi sugac.

Luka keto Nawae Najam kêtú têlêacña su, go gêjac êsêac, tañ sêwaka Gôlôac Dabuñ sa ma sêsôm Nawae Najam kêlainğ tau kêtôm Romnêñ gamêñ samobğenğ gêja nanğ, ñamiñ gêc Gêñ Tañ Aposolo Sêgôm Nanğ.

Biñlênsêm Nabuku Têndônğ To Sêlênğ Biñña nec aposolonêñ papia, tañ teto gêdênğ gôlôac to lau tagenğ-tagenğ nanğ. Papia tonanğ ñatonğ luagêc kêjaliniñ tau sa amboac tonec gebe Paulunê papia, tañ gêjac gôlôac ñagêdô ñawae solopğenğ nanğ, ma papia, tañ gêjac gôlôac samob tapaônğenğ ñawae nanğ, tec sêsam sebe Papia Gôlôac Tapaônğenğña.

Paulu keto nê papia gêjac gôlôac ñawae solop ma gêwa takênğ gêwiñ Jesu Kilisi ñam sa gêdênğ êsêac tomalagenğ gêc papia tau ñalêlôm. Lau buña sêsa nêñ lênğ jadêdac gêñ, tañ kêlênsônğ nêñ kauc ma kêkêñ wapac êsêac nanğ, tec sêjam kênac biñ tau ñam gêdênğ enğ. Go enğ gêjô êsêac awenğ keto kêsêp nê papia ma kêsakinğ gêdênğ êsêac sêja. Gôlôac ñamataña sêjam kôm Misionña jasêsôm Nawae Najam kêtú tapa e biñ jaba tokainğ-tokainğ kêpoa lasê ma gebe êmbôc

Mêê ñalêñ auc. Paulu tec gêjac siñ ñajaña gebe êkôninî mêtê-geo tokainî-tokainî tôn. En gêjam talan Jesu Kilisi nê Ñawae Ñajam ñawa-tau gêdêñ bin geo to lau geo samob nê, ñalô dabuñ teñ anga ênê papia gêdêñ lau Galatana kêtôc gêc awê gebe “Anô acgom, aêac me anela undambêña teñ embe asôm ñawae ñajam teñ lasê êndêñ amac eso Ñawae Ñajam, tañ aêac asôm lasê sugac nan, Anôtô oc êpuc boa en” (Gal 1:8).

Petere agêc Joan ma Jakobo agêc Juda to lau ñagêdô teto Papia Gôlôac Tapaôngeñña, tañ gêjac gôlôac malac-malac samob ñawae nan. Bin amboac tec gêc papia tonanñ ñai gebe tawaka takêñ gêwiñ ñawa tau sagen to tajop taun êndêñ mêtê geo ma tatin su to tasa lêñ buña mansanğen ma tanam nêñ sakin êndêñ gôlôac buña to êndêñ taun nêñ gôlôac êpi kôm, tec gêjac aêac ñawae nec, ma êndêñ nêñ lau, tañ tamoa êsêac ñalêlôm anga nêñ malacmôkê ma anga taun nêñ gamêñ amboac tonanğen nan.

Binlênsêm Wakuc ñabuku Propeteña tagen tec gêc. Buku tau ñaê gebe Bin Kilisi Geoc Lasê Gêdêñ Joanña. Embe tanam dôñ êpi propete Binlênsêm Lanğwaña nêñ buku oc naêtôm tau atomanô. Sêjac m Geoc Lasê ña bin 7 gêdêñ gôlôac Asia Saunña, tañ ketowaga kêkêli to gêlêñ bin êsêac ma gêjac êsêac têtac tôn nan. Gêñ nan en katu kain teñ kêsa jagêlic ñakatu ma keto gêjam môkêlatu ñamuña ñagêdô auc nan, samob ñam tagen tonec gebe Gôlinğwaga nomña sêgôm gêñlêlôm gebe sêkôninî Gôlôac Dabuñ tôn, mago kêtû ñamu Anôtô gêjam sa e kêku ñacjo samob tulu. Joan oc keto nê buku Geoc Bin Lasêña gêdêñ ñasawa teñ kêdabin jala 100. Bin

tau gêjac gôlôac Asia Saunja nawae gêdên têm, tan sêjanda to sêlêsü êsêac nanj.

ANÔTÔNÊ BINJA AÊAC TAUNAWEN

SÊJAM MÊTÊ ÔKWI

Kêtôm têm, tan Bibolo gêc nanj, lau sêjam Anôtônê Binj Hebolai to Grik awenja ôkwi ja lau gamênj ñagêdô awenj. Gêdênj jala 250-130 B.C. sêjam Binjênsêm Langwa ôkwi ja Grik awenj. Binjênsêm Langwa tonanj gêjac lau Juda gamênj Aiguptunja nawae, gebe sêsôm Grik awenjenj kêtü tônj êsêac. Lau mêtê tokauc 72 sêjam kôm tonanj, tec sêsam Binjênsêm Langwa tonanj gebe Septuagint. Nâê tau ñam gebe 70 sêjam ôkwi. Binjênsêm Langwa Grik awenja tonanj kêtü lau bunja ñamatanja nênj Bibolo. Mêtê wakuc kêlainj tau kêtôm Romnênj gamênj gêja e jagêô lasê êsêacnênj gamênjbôm gêwinj, tec sêjam Bibolo samuc me ñabuku ñagêdô ôkwi ja lau-m towae ñagêdô awenj gêwinj. Go gêdênj jala 400 A.D. Hieronimus gêjam Bibolo samuc ôkwi ja Rom tau awenj Latin. Bibolo tonanj ñâê Vulgata (ñam gebe kêtü tapa gêja). Katolik sêsap tônj e mênjgêdênj galoc.

Wulfila kêtü lau Goten nênj bisop. Enj gêjam Bibolo ôkwi ja lau Serman awenj tenj kêtü ñamata. Enj kêwaka alpapet (binj natalô) wakuc sa acgom, go gêgôm. Mago ñac tau gêjam Bibolo samucgenj ôkwi ma kêkênj kêsêp nê lau Goten lemenj atom. ñam gebe lau tau sesegenj sebe sênac tauñja. Amboac tonanj enj kêkêli sinj ñaminj anja Binjênsêm Langwanja gebe êkêli êsêac êtu sênac sinja atom.

Sêjam Bibolo ôkwi ja lau-m wakuc awenj ñakôm kapôênj nec, sêjac dabinj su atom tagenj. Sêgôm kôm

tau sêmoa e mênghêdên 1975 sêjam ñabuku ñagêdô ôkwi ña lau 1577 awen, ma Bibolo samuc tau nec ña lau-m 261 gen awen. Binlênsêm Wakuc tec sêjam ôkwi ña lau-m 645 awen su. Anğa nom samuc nec lau gamên-gamên 3,000 sêsôm taun awen gêdên-gêdêngeñ tec sêmoa.

SÊJAM BIBOLO ÔKWI ÑA BINJABÊM

Binjsu ñamataña mênşêô lasê aêac gêdên 1886. Anôtônê lau jaen êsêac, tec taên gêjam kêtú tôn gebe sêkalem lau Niuginiña sa têtú Anôtônê lau sêwiñ. Sêboalec bin Jabêm sêmoagen, mago sejon ñapalê sa sêsô lôm papia anğa Simban ma têdôn êsêac. Binjsu sêsôm bin Jabêm kêtú tôn êsêac ñagec su acgom, go sêsôm Mêtê (Min Dabuñ) lasê kêtôm omgen ma têdôn lau lênña e êsêac ñagêdô sêliñ sanğu. Lau buña têtú taêsam ma gôlôac buña sêwaka taun sa kêtôm malacgen gêja. Go sêkwê lôm papia sa kêtú têndôn gôlôac saunña. Sêsam papia kêtú tôn êsêac, tec binjsu sêjam Binlênsêm Lanğwa to Binlênsêm Wakuc ñamin ñanôgen ôkwi kêtú Min Dabuñ. Malôgen acgom, go sêjam Nawa e Njam ñagêdô ôkwi amboac tañ ma sêpuc kêsêp Jaenñajam jalau sêsam-sêsam kêtôm nêñ andugen. Sêjam Mêtê ôkwi sêjam kôm tau sêsiniñ sugen sêmoa e gêdên 1924 sêpuc Binlênsêm Jabêm awenña ñamataña anğa London. Sêbênôc sêmoa e 1935 sêpuc kêtiam (Stuttgart, Sermani). Sin Kapôên Inña gêbacnê, go sêpuc Binlênsêm Wakuc tonanğen kêtiam gebe masi anğa lau taêsam nêñ. Gêdên jala 1965 sêsuniñ kôm bênôcña gêdên lau ton teñ. Ac sêjac dabiñ kôm tau, tec sêpuc Binlênsêm Wakuc anğa Hong Kong e gêbacnê gêdên 1973.

Lau ton tonanjen selom Binjlênsêm Langwa ma sêjam Genesis ôkwi. Kristen Press Madang sêpuc Gêñ Samob Njam Njabuku, Mosenê buku namataña gêdên 1970. Su go lau tonanjen selom Binjlênsêm njabuku ñagêdô gêwiñ. Biñsu ñagêdô sêjam buku tagen-tagen ôkwi gêdên ñasawa ten su, tec sebe sênac dabiñ kôm tau. Lau ton tagen têtôm kôm kapôêñanô tonañ atom, tec sêkalem lau ton ten sêkôc nêñ kôm sa amboac tonañ. Sêjam kôm tau sêmoa e 1979 sêjac dabiñ. Sêpuc Binjlênsêm Langwa to Binjlênsêm Wakuc anja Sydney, Australia ma sêsi lulu kêpi tagen, tec Bibolo samuc kêsêp aêac lemen gêdên jala 1980.

BIBOLO NAKÔM NAKÔNIÑJA

TANAM BIBOLO ÔKWI NAKÔNIÑJA Njam

Embe sênam Bibolo ôkwi ña lau ten awen su, nan denced gacgen ênêcña atom. Sêkên êtu kôm êndên lau ten sênam ôkwi êsêp ñasawa êtiam-êtiam. Njam gebe lau ten awen amboac biñ Jabêm nec gêñmatê ten atom, gêñ mata jali ten goc. Lau wakuc sêsôm biñ tau têtôm lau langwa gêmunña sêsôm nan napan atom. Sêwi biñ ñalô langwa ñagêdô sin ma sêsôm wakuc gêjô langwa su. Kêtu tonanña tec tanam Bibolo ôkwi êtôm biñ, tê lau wakucgen sêsôm-sêsôm sêmoa nê. Embe danôm atom, lau wakuc oc sêpô lêna taun e sêjala Mêtê naeo ma sebe sênô atom. Mêtê nanô tau nec, lau ten sebe sêpô ôkwi atom, biñ ñalôgen tec tasôm êtu wakuc-êtu wakuc êjô langwa, tê tajala kwalec nê su. Go nam ten gêwiñ. Bibolo ñakwalam langwa sêpuc ñapapia andanênña nam sêmoa, tec têtap ñalô wakuc ñagêdô sa, tê sêkên

gêjô ñakeso langwa su. Kêtu tonanña tec sêkêñ ñapuc amboac tonec gebe Bibolo ten embe ênêc êtôm jala 30 me 50 su, nan taên ênam gebe tanam ôkwi ñakôninña ten êtiam. Embe masi, lau ñagêdô oc sêjala sapu. Binjsu sêgôm kôm tonan kêpi Binlênsêm Wakuc Jabêm awenña dim ñagêdô su, tec galoc ajala ñamgac.

ANDU TEN EMBE BIBOLO ÊNÊC ATOM, LAU TAU OC SÊMOA ÑAJAM ATOM. (Dr. M. Luther)

BIBOLO KÊLAIN TAU GÊMOA

Bibolo gêjac ñamalac peben ñawae, tec Gôlôac Dabuñ to lau buña kêtôm nom ñagamêngeñ sêbin taun tôn gebe sêmansañ Bibolo êlain tau ñalên. Lên tonan gêjac kôm têlêac ñawae. Tec gebe sêkêñ lau sênam Bibolo ôkwi ña lau gamêñgamên awen. Ten gebe sêmbalin nên mone êna gebe sêpuc Bibolo tau e ñaôli sauñanôgeñ. Go ten gebe sêkêñ Bibolo naêô lasê lau tau. Baibel Sosaiti gejob kôm tonan. Sêjam kôm tau anga gamên amboac 100 tec sêmoa. Sêbin taun tôn, tec têtôm kôm kapôên tonan. Gôlôac Dabuñ to lau buña gamên ñagêdôña taun têtôm Bibolo ñakolen sênam ôkwi ma sêpuc to sênac sam êtu tapanã tonan atom, ñam gebe gêjac mone taêsam ñawae. Kêtu tonanña Baibel Sosaiti gamên tolêlômña sêjam Baibel Sosaiti gamên ñalêlôm sawana sa, tec kôm tau kêsêlên ñajam. Baibel Sosaiti sêjam gôlin kôm tau, tec sêjam Bibolo ôkwi to sêkêñ kêtupa sêgôm sêlêsucgêdôgeñ. Ñanamba ñagêdô tonec kêtoc gêc awê gêdên aêc

Sêjam Bibolo samuc me ñabuku ñagêdôgeñ ôkwi:
jala 1800 1860 1920 1976

awen jala 71 1900 299 1950 830 1960 1577 1975
 Sêjac sam Bibolo samuc me ñabuku ñagêdôgen;
 ñanamba 8 000 000 22 000 000 35 000 000 44 000
 000

BIBOLO NEC BUKU TEN TAUNJA SAMUCGEN

ÑAMALAC AWEN KÊTU ANÔTÔNÊ BINJASABAN

Bibolo nec buku ten, nañ lau sêpuc to sêjam ôli ma sêsam-sêsam amboac buku ñagêdô nañ. Mago buku ñagêdô samob kêtôm Bibolo nec atomanô. Bibolo nec buku taujala ten, tec sêsam sebe Buku Tau. Ñam amboac ondoc, tec sêsam Bibolo sebe Buku Tau, tañ ñamalac kêtôm nêñ têm to nêñ gamêngen sêsam-sêsam e nêñ ñalêlôm gêwiñ biñ tau. Ma ñam amboac ondoc, tec Gôlôac Dabun toê-toê samobgen sêsô Bibolo ñalabu ma sêkên kêtû nêñ ñagôliñ. Embe takac Bibolo paliñpaliñgen, oc talic amboac buku ñagêdôña ten. Sêjac Anôtô kêkên undambê to nom ma gêñ, tê lau tentenlatu dêdac-dêdac nê ñamiñ. Miñ tau kêpi lau, nañ sêngôn gêdên gêmun andanğenña. Sejon lau lanğwa gamên tenña nêñ biñsu to ñagôliñ sêmoa sêwiñ tauñña sa-sa. Aêac tasam biñ tonan ñai e ñagêdô kêlênsôn aêacnên kauc to tapô lêna tauñgen. Biñ tonan kêtû Bibolo ñabiñ taujala tau nec atom. Biñ taujala nê asagen.

Bibolo ñabiñ taujala tau tonec gebe Ñatetowaga sêjac ñamalac ma gêñ, tañ ac dêdac-dêdac nañ, ñamiñ kêtôm sêlic Anôtô tau gêwê to gêjam gôliñ êsêac nanğen. Lau-teto-Bibolowaga tônê lau, tañ Anôtô kêkam êsêac tôn nañ. Ac sêlic Anôtô gêjam gôliñ nom to ñagên samob ma ñamalac to nêñ lêñ gêwiñ. Ênê biñ kêtû tôn. Enğêgôm samob ñanô kêsâ. Ac sêlic gêc awê gêdên êsêac, tec teto nêñ biñ têtôm

lau sêkêñ gêwiñ eñ to ôliñ andañ eñña. Ac sêjala Anôtô kêtú tônia amboac tonañ, tec taêñ gêjam kêtú tônia gebe sêwê lau ñagêdô sêkêñ êwiñ eñ amboac tañ, me sebe sêpuc êsêacnêñ sêkêñ gêwiñ eñña tônia. Êsêac sebe ñamalac samob sêjala biñ tonec êtu katô gebe Sêmoa maten jali me sêmac êndu nê, ñam kêsêp Anôtôniañ, tañ gedec biñ geo samob ma têtac têwiñ to gê biñ tônia ñamadiñ masigenñ nañ. Lau tañ teto Binlênsêm Wakuc ñabuku nañ, sêjala kêtú tôniañ gebe Anôtô têtac gêwiñ ñamalacña mênjkêtu awê kêpi Jesu Kilisi. Ñam gebe ac sêlic eñ kêsá nê lêñ kêtôm ñac tenñ, tañ kêkêñ tau kêsô Anôtô ñalabu kêtú nê biñ samobña samucgenñ nañ. Eñ gêmac êndu ma gêdi sa anña ñacmatênêñ, tec sêjala Anôtô kêtôm gebe êsuc ñamalacnêñ tañenpêc to nêñ tônia ôkwi, ma kêtôm gebe êkêli êsêac sêsa nêñ lêñ totêntac êpa sugenñ êtiam, ma kêtôm gebe êtôc sênğônia maten jali tenjenñ êtu nêñ lêñ ñatêpôê naênêc awêgenñ êndênñ êsêac.

Lau taêsam sê tañenñ jaenñ, tañ lau-teto-Bibolowaga sêsôm lasê gêdênñ êsêac nañ, ma sêmêtôc nêñ lêñ kêtôm Mêtê tau sêjac ñawae. Ac sênjô to sêsam lau tonañ nêñ biñ to nêñ miñ kêtôm Anôtô kêsôm biñ gêdênñ êsêac solopgenñ. Lau taêsam sêsaê sêmoa gebe amboac tonañ e mênğêdênñ galoc ñapanñ. Lau sênjô Mêtê e atênñ gêmô êsêac ma nêñ ñalêlôm kêtú malô to têtac kêpa su, ma kêkêli êsêac e sêjala gacgenñ gebe sênğônia nom nec ñaômagenñ atom.

Bibolo tau gêwa tau sa gebe Anôtônê Biñ nec, aêac ñamalac nêñ kauc kêtôm gebe tapuc tônia me dansenñ su nec atom. Propete sêsôm nêñ jaenñ lasê todim-todim sêjac m biñ tau gebe “Apômtau awa

tau tonec”, tec lau tēm tōnêṅa ṅagêdô sêṅô tonêṅ ṅalêlôm gêja lu-gêja lu kwananṅen su. Aêac têntac lulu atommaṅ. Apômtau Jesu kêsôm gêc Joaṅnê ṅawae ṅajam gebe “Aêṅoc mêtê kêtū tauc ṅoc gêṅ atom, ṅac taṅ kêsakiṅ aê gamêṅ naṅ, nê gêṅ. Teṅ embe taê ênam gebe êṅgôm Anôtônê Biṅ êtu tōṅ, oc êjala ṅoc mêtê ṅam gebe aṅga Anôtônê me aê kasôm tauc ṅoc biṅ” (7:16-17). Anôtô kêsôm biṅ aṅga Bibolo ṅalêlôm nec, aêac tajala kêtū katô atom, tasô biṅ tau ṅalabu ma dangôm ṅanô êsa êpi taunṅ nêṅ lêṅ acgom. Embe taṅô Bibolo ṅakalem e takêṅ êwiṅ Mêtê ma ôliṅ andaṅ Anôtô tonêṅ ṅalêlôm taêṅ êka eṅ samucṅen, oc tatap ṅanô sa e daê taêṅ todim-todim. Lau tê sêmoa sêmuṅ aêac to onec sêmoa sêwiṅ aêac nec, nêṅ taêsam ṅanô lasê sêjalagac gebe Bibolo buku taujala teṅ, ma aêac taunṅ ocgo tajala amboac tonanṅen. Oc tajala Bibolo gebe Buku Tau, taṅ dangôṅ matenṅ jali ṅam kêsêp naṅ, tec kêlêlêc buku ṅagêdô samob su biṅṅanôṅen.

BIBOLO DABUN
The Holy Bible in the Yabem language of Papua New Guinea
Buk Baibel long tokples Yabem long Niugini

Copyright © 1980 Bible Society of Papua New Guinea

Language: Jabem (Yabem)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures. Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

447e01c5-a375-5452-ae54-b3f890293eeb